

GİRESUN YÖRESİ YAYLA-ObA ADLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Feridun TEKİN²

Samet CANTÜRK³

ÖZET

Ad bilimi; evrensel adıyla “onomastik”, bir kelime türü olan “ad”ı çeşitli yöntemlerle ele alıp inceleyen bir bilim dalıdır. Türkçeye “yer adı bilimi” olarak yerleşmiş olan “toponimi” ise, onomastiğin bir alt dalı olup amacı belirli yöntemlerle yerlerin özel adlarını incelemektir. Yer adı çalışmaları dillerin zenginliğini göstermek bakımından da önemli bir malzemedir. Yer adları ses, şekil ve söz varlığı bakımından Türkçenin zenginliğine katkıda bulunmakta aynı zamanda bu hazineden yararlanılarak dilimizin geçmiş dönemlerine ışık tutulmaktadır.

Günümüzde Türkiye Türkçesi ağızlarında bulunan ancak kayıtlara geçmeyen çok sayıda sözcük, deyim ve kalıplaşmış sözlerin olduğu bilinmektedir. Ağızlardaki bu özelliğin yer adlarını da kapsadığı görülür. Birçok yer adında Türkçenin tarihi dönemlerine ya da ağız özelliklerine ait unsurlar bulunmaktadır. Bugün standart Türkçede kullanılmayan ya da sadece ağızlarda var olan bazı sözcükler yer adlarında yaşamaktadır. Yerleşim birimi adlarının değişim halinde olması, yer yer unutulmaya yüz tutan bu adların geç kalmadan tespit edilmesini ve bu alana önem verilmesini gerekli kılmaktadır. Ayrıca yer adlarının milli kültür açısından önemi büyüktür. Yer adlarının toplumların hafızalarından önemli izler taşıdığı da bilinen bir gerçektir. Çalışmamızda Giresun iline bağlı 370 yayla ve oba adı incelenmiştir. Giresun iline bağlı yayla-obaların yer adları leksik-semantik açıdan ele alınıp bu yer adlarının verilisindeki genel eğilim ve tercihler ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ad Bilimi, Giresun, Yayla-Oba Adları, Yer Adları, Yer Adı Bilimi.

¹ Bu makale, 12-14 Ekim 2018 tarihlerinde Giresun’da gerçekleştirilen “Uluslararası Yaylacılık ve Yayla Kültürü” Sempozyumu’nda sunulan sözlü bildirin genişletilmiş halidir.

² Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, tekinferidun@hotmail.com

³ Öğr. gör., Giresun Üniversitesi, Rektörlük Türk Dili Bölümü, sametcanturk28@gmail.com

A RESEARCH ON TOPONYMS OF PLATEAU-NOMAD CAMPING SIDE İN GİRESUN’S REGION

ABSTRACT

Universally known as onomastics, science of place names is a discipline that studies a word type “noun/name” by various methods. Meaning “science of place names” in Turkish, “toponymy”, a subdivision of onomastics, aims at studying proper names of places by certain methods. Toponymy studies are significant in terms of showing the wealth of the languages. Place names contribute to wealth of Turkish language in terms of its phoneme, morpheme and vocabulary. And making the most of its wealth paves the way of the former eras of our language.

Today, it is known that there are a number of words, idioms and sayings in Turkish dialects in Turkey. That feature in the dialects covers the place names. In lots of place names, the components belonging to Turkish historical terms or dialects can be found. Some words that are not used in Turkish today or exist in only some dialects can be found in names of the places. The fact that the names of the settlement units are changing necessitates that these names which are forgotten locally must be identified and taken into consideration in this area before it is too late. Besides, place names have a great significance in terms of national culture. It is a well-known fact that place names have great traces from the memories of the societies. In our study, 370 toponyms of the plateau and nomad camping side of Giresun have been examined. The plateau-nomad camping side names of Giresun province were discussed in terms of lexic-semantics and the general tendencies and preferences in giving these place names were revealed.

Keywords: Onomastic, Giresun, Plateau-Nomad Camping Side Names, Toponym, Toponymy.

GİRİŞ

Ad ve adlandırma neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar kendilerini ayırt etmek ve farklı kılmak, yeni karşılaştıkları varlık ve kavramları tanımlayabilmek için her zaman adlandırma yolunu seçmişlerdir (Gündüz Önal 2012: 3). Ad bilimini kısaca tanımlamak gerekirse; nesnelere ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilim dalıdır. (Sakaoğlu 2001: 9). İster kişi adı, ister yer adı, ister başka bir özel ad olsun, özel adların kaynağını genellikle tür adları oluşturur. Ad verme sırasında dilin sözcüklerinden biri, bir kişiye, bir yere, bir dağ ya da dereye verilince özel ada dönüştürülmüş olur (Aksan 1995: 95).

Ad biliminin inceleme alanının çok geniş olduğu anlaşılmaktadır. Ad biliminin malzemesi dil bakımından, coğrafi bakımdan, tarih bakımından birçok farklı şekilde ele alınmaktadır. "Toponimi" terimi, Güncel Türkçe Sözlük'te "yer adı bilimi" olarak tanımlanmaktadır ve kökeninin Fransızca Toponymie sözcüğü olduğu belirtilmektedir. Toponimi terimi Yunanca bir kelime olup "topos" (yer) ve "onoma/onima" (ad) sözcüklerinden meydana gelmektedir (Şahin 2007: 2) ve anlam olarak "yer adı", "coğrafi ad" demektir. Çalışmalar ışığında bakıldığında yer adı bilimi; yer adlarını anlam, köken, gramatikal kuruluş ve ortaya çıkış yönlerinden araştıran bilim dalıdır. Bilinen tüm coğrafi adların tamamının kökeni ve anlamı henüz aydınlatılamamıştır. Bu nedenle yer adlarının tasnif edilmesi disiplinler arası çalışmayı da gerektiren bilimsel bir araştırma işidir.

Toponimi öz olarak bakıldığında, herhangi bir köy, şehir, ülke veya bölgedeki çağdaş veya tarihi yer adları üzerinde yapılan dil çalışmalarını kapsamaktadır. Her biri mensup olduğu dilin ve milletin tarihinden, kültüründen izler taşıyan yer adlarının köken, anlam ve gramer yapılarının aydınlatılması, bu adların ortaya çıkmasında etkili olan geleneklerin belirlenmesi yer adı biliminin ana konusunu oluşturur. Haritalardan veya halktan derlenen malzemeler, araştırmalar sonucu elde edilen bilgiler ışığında çeşitli açılardan sınıflandırılmaktadır. Böylece yer adlarının türleri, anlam ve yapı özellikleri, dağılımları belirlenerek araştırmaya tabi tutulan yer adlarının genel karakterleri ortaya konmaktadır (Şahin 2016: 77). Yer adlarından elde edilen malzemeler dil açısından da önemli veriler içermektedir. Birçok yer adında ait olduğu kültürün eski dönemlerine dair dil verileri bulmak mümkün olmaktadır. Günümüzde standart Türkçede kullanılmayan ya da sadece ağızlarda var olan bazı sözcükler halen yer adlarında yaşamaktadır.

Ad biliminin içerisinde önemli dallarından biri olarak görülen "yer adı bilimi" günümüzde çalışmaları ve önemi gittikçe artan bilim dalları arasındadır. Sosyal bilimlerde insan, tabiat ve kültür ilişkisinin üzerinde önemle durulmaktadır. Ad bilimi çalışmaları içerisinde bütün dünyada en kapsamlı olanı ise yer adı bilimi çalışmalarıdır diyebiliriz. Yer adı bilimi üzerine Türkiye dışında yapılan çalışmalar bir hayli ilerlemişken, Türkiye'de yapılan çalışmaların tarihi çok eskiye gitmemektedir. Türkiye'de yer adı bilimi üzerine ilk çalışmalara Cumhuriyetin ilanı sonrasında rastlanmaktadır. Türkiye'de Cumhuriyet yıllarında başlayan bu çalışmaların inceleme konusu çoğunlukla Anadolu'daki yer adlarının "Orta Asya" kökenli olup olmadığı üzerinedir (Aydın 2016: 15). Bu çalışmalara öncülük edenler ve ilk ürünleri ortaya koyanlar arasında Fuat Köprülü, H. Nihal, A. Naci, Mehmet Şakir, Sırrı Üçer, Mesud Koman, Refet Işırtman ve Hasan Eren'i sayabiliriz. 1984 yılında Ankara'da yapılan "Türk

Yer Adları Sempozyumu” ise konuyla ilgili yapılmış en kapsamlı çalışma olarak dikkati çekmektedir. Genel olarak çalışmalara baktığımızda ise Hasan Eren, Doğan Aksan, Özcan Başkan, Tuncer Gülensoy, Recep Albayrak, Levent Kurgun, Mustafa Şenel ve İbrahim Şahin’in çalışmaları ile geçmişte yapılmış birkaç çalışma ve son yıllarda yazılmış yüksek lisans/doktora tezleri dışında Türkiye’de yer adları üzerine yeterli çalışmalar yapılmamıştır (Albayrak 2012: 2). Türkiye dışında baktığımızda ise birçok ülkenin, özellikle bu alanda eskiden beri çalışmalarını sürdüren kimi Avrupa ülkelerinin kent, kasaba, köy gibi yerleşim merkezlerinin, hatta oralardaki cadde, sokak ve meydan adlarının detaylıca incelendiği, bu adlardaki değişme ve gelişmelerin tarih kaynaklarından izlenerek ortaya konulduğu görülmüştür (Aksan 2009: 101). Dış kaynaklardaki bu çalışmaları incelediğimizde bizim bu alandaki çalışmalarımızın çok gecikmiş olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Dil, bir milletin kültürünü oluşturan öğelerin içinde önemli bir yer tutmaktadır. Milletler kültür değerlerini dil yoluyla kuşaktan kuşağa aktarırlar. Bugün kültürümüze ait birçok maddi ve manevi unsur Anadolu ağızlarında dolayısıyla da yer adlarında yaşamaktadır. Anadolu ağızları bu bakımdan oldukça zengin bir hazineye sahiptir. O hazineyi keşfetmek de dilde yaşayan kültür unsurlarımızı ortaya çıkarmakla mümkündür (Tekin 1998: 267). Yer adlarında Türk dilinin geçmişten günümüze gelmiş birçok özelliğini bulmak mümkün olmaktadır. Yer adları ses, şekil ve söz varlığı bakımlarından Türkçenin zenginliğine katkıda bulunmakta aynı zamanda bu hazineden yararlanılarak dilimizin geçmiş dönemlerine ışık tutulmaktadır. Günümüzde Türkiye Türkçesi ağızlarında bulunan ancak kayıtlara geçmeyen çok sayıda sözcük, deyim ve kalıplaşmış sözlerin olduğu bilinmektedir. Ağızlardaki bu özelliğin yer adlarını da kapsadığı görülür. Birçok yer adında Türkçenin tarihi dönemlerine ya da ağız özelliklerine ait unsurlar bulunmaktadır.

Yer adı bilimi üzerine yapılan son çalışmalara bakıldığında bu alanın birçok alt dala sahip olan çok geniş bir bilim dalı olduğu görülmektedir. Yer adı bilimi çalışma alanı içerisinde, sürekli yerleşim bölgeleri olan sokak, mahalle, cadde, köy adları ile birlikte resmi kayıtlarda daha zor bulunabilen dağ, tepe, orman, ova, göl, dere, mağara, bağ, bahçe, yol, yayla, oba gibi yerleşim bölgeleri dışında kalan birçok yer adları da bulunmaktadır (Şahin 2015). Biz bu geniş alan içerisinde çalışmamızda Giresun ilindeki yayla-oba adlarını konu edindik. Yani çalışmadaki yer adlarından kastımız; Giresun il merkezine ve ilçelerine bağlı yaylaların ve obaların adlarıdır.

Yer adları, çok eski çağlarda biçimlenmiş ad verme geleneğiyle bir milletin başta dili olmak üzere tarihi, kültürü vb. konularda son derece eski ve bir o kadar özgün söz varlığını bünyesinde taşımaktadır. Bu zengin hazinenin önemli bir kısmı bu mikrotoponimlerdir. Üstelik mikrotoponimler bir milletin coğrafyayı adlandırma ilkelerini belirlemede makrotoponimlere göre daha etkili olabilirler. Mikrotoponimler doğal coğrafi alanlarda, yalnızca o coğrafyanın sakinleri tarafından işletilen, resmi kaynaklarda zor bulunabilen ve genellikle ağızdan ağza, kulaktan kulağa, nesilden nesile aktarılarak günümüze ulaşmış her türlü yer adlarıdır. Bu yer adları yaylaların ve civarının tarihiyle, geçmişteki ve günümüzdeki kültürüyle ilgili oldukça değerli bilgiler verebilir. Yer adları ile ilgili yapılacak titiz çalışmalar başka bilim dalları için de önemli olabilir (Şahin 2011: 1810). Bizim çalışmamızda ele alınan yayla-oba adlarının da mikrotoponim örnekleri arasında yer aldığını söylemek mümkündür. Giresun ilinde

turizm anlamında popüler olan yaylalar dışında diğer yayla-oba adları sadece belirli kesimler tarafından bilinmektedir.

Çalışmamızda ele aldığımız Giresun ve yöresi, tarihi ve sosyal yapısı ile Anadolu'da önemli bir yere sahiptir. Doğal limanları ve verimli toprakları sayesinde Giresun ve yöresi tarihten bu yana önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Araştırmalara göre, Türk ya da Türklükle münasebeti olan topluluklar milat öncesi VIII. yy.'dan itibaren Doğu Karadeniz ve çevresini yurt edinmeye başlamışlardır. Ancak bölgenin siyasi ve demografik bakımdan tam anlamıyla Türklerin eline geçmesi 1071 sonrasındaki süreçte olmuştur. Osmanlı öncesi dönemde Doğu Karadeniz'de Trabzon dışındaki birçok bölge Türk hâkimiyetine girmişken Fatih Sultan Mehmet devrinde buraların da fethedilmesiyle bölgede siyasi birlik sağlanmış ve Türk nüfusu bölgede tamamen hâkim hale gelmiştir (Tellioglu 2007: 654). Giresun ve yöresi de Trabzon'un fethinden çok önce Türklerin yerleştiği ve Türk kültürünün etki ettiği coğrafyalardan biridir. Doğu Karadeniz illerinden biri olan Giresun yöresinde nüfusun çoğunluğunu Oğuzların Çepni boyundan olan Türkler oluşturmaktadır. Sonuç kısmında da bahsettiğimiz üzere yer adlandırmalarında da genel olarak bu etnik yapının etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Osmanlı öncesi döneme baktığımızda Giresun ve çevresi, başta Çepniler olmak üzere diğer Türkmen boyları tarafından yurt tutulmuş bir bölge olarak görülmektedir. 15 Aralık 1361'de Hacı Emir Bey Trabzon imparatorunun elinde olan Giresun'a seferler düzenlemiş; aynı yüzyılın ikinci yarısında yukarı Kelkit vadisinde yaşayan Çepniler, kuzeye doğru ilerleyerek Harşit deresi çevresine yerleşmişler ve kışlaklarını yukarı Harşit bölgelerine kurmuşlardır (Ünlü 2016: 9). Osmanlı devletinin fethine kadar Giresun bölgesi birçok mücadeleye sahne olmuştur. Ancak araştırmalar Osmanlı fethinden çok daha önce Giresun yöresinin Türkleştiğini bize göstermektedir. Özellikle Hacıemiroğulları Beyliği döneminde bu bölgenin Türklerin yönetimine geçtiğine dair önemli bilgiler vardır.

İncelememizde Giresun iline bağlı yayla-oba yer adları leksik-semantik bakımdan ele alınmıştır. Leksik-semantik sınıflandırmada yer adlarının oluşumları yani adların verilisindeki genel eğilimler-tercihler dikkate alınarak bir tasnif yapılmaya çalışılmıştır. Yayla adlarının verilisinde tercih edilen genel kavram alanları tespit edilerek bu bağlamda istatistikî bilgiler oluşturulmuştur.

Çalışmamızın tasnif kısmında örnek olarak konu üzerine Türkiye'de yazılmış olan bazı yüksek lisans tezleri ve İbrahim Şahin'in yer adları üzerine olan çalışmaları alınmıştır. Bu çalışmalara kaynakça kısmında yer verilmiştir. Özellikle leksik-semantik sınıflandırmada yer adlarının oluşumları dikkate alınarak bir tasnif yapılmaya çalışılmıştır. Örneğin "Karamehmetoğulları" ya da "Alabaşoğulları" gibi yer adlarının bir soyadı ya da sülale adı olarak belirlenmesi durumunda bu adların "Renk Adlarının Tercih Edildiği Yerleşim Yeri Adları" başlığına alınmamasına dikkat edilmiştir. Yer adlarının yapı incelemesi kısmında basit, türemiş ve birleşik yapılardaki yer adlarının sınıflandırılması yapılarak aynı tablo üzerinde yer adlarının kökenleri de incelenmiştir. Toplam ele aldığımız yayla-oba adı 370 adettir. İnceleme kısmına geçmeden, Giresun iline bağlı yayla-oba adlarını toplu

şekilde (Giresun İli Tabiat Turizmi Master Planı 2016-2019) elde etmemiz konusunda bize yardımcı olan “Giresun Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürü” Ertan Kuduban Bey’e teşekkür ederiz.

1. Giresun Yöresi Yayla-Oba Adlarının Leksik-Semantik Sınıflandırılması

1.1. Kişi Adları ile Oluşturulan Yer Adları

1.1.1. Tarihi Anlamda Önemi Bulunan Kişi Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BAYAZIT OBASI
KÖROĞLU YAYLASI

1.1.2. Yörede Tanınmış Kişi Adları ile Oluşturulan Yer Adları

ALİBEY OBASI
ALİPAŞA YAYLASI
ALİUSTA YAYLASI
BAYHASAN YAYLASI
EDE (ŞEYH EDE) YAYLASI
HACI HÜSEYİN YAYLASI
HAMZABEY YAYLASI
HASAN ŞEYH YAYLASI
PİRHASAN YAYLASI
SARIYAKUP YAYLASI
SEYİTOBA YAYLASI
SEYİTÖNÜ YAYLASI

1.1.3. Şahıs Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BAHATTİN YAYLASI
MAHMUT ALAN
MAHMUT ÇAYIRI YAYLASI

MUSTAFA YATAĞI YAYLASI
OSMAN KERTLİĞİ OBASI
ŞADI YAYLASI
TALİP OBASI
VEYSEL YAYLASI

1.1.4. Lakap Sahibi Kişi Adları ile Oluşturulan Yer Adları

UZUNALİ OBASI

1.2. Meslek Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BOYACI OBASI
DELİ ÇOBAN YAYLASI
DEMİRCİLİ YAYLASI
KASAP OVASI
FINDIKÇI OBASI
NALDÖKEN OBASI
PAÇACI YAYLASI
YAYCI YAYLASI

1.3. İnsan Bedeni ile İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

KULAKKAYA YAYLASI

1.4. Devlet Kurumlarının, Sosyal Vasfı Bulunan Yerlerin, Vakıfların Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BAŞYURT YAYLASI
BEYALANI YAYLASI
BEYYURDU YAYLASI
ÇADIRALANI OBASI

KÖYERİ OBASI
TEKKE YAYLASI

1.5. Yöre Halkının Yeme – İçme Kültürü veya Genel Yiyeceklerle İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ÇÖKELİK YURDU YAYLASI
SÜTLAÇ YAYLASI
TARHANA YAYLASI

1.6. Halkın İnancını Yansıtan, Dinî ya da Manevi Anlamda Değer Yargılarını Gösteren Kavramlar ile Oluşturulan Yer Adları

BEKTAŞ YAYLASI
DİLEKTAŞI YAYLASI
EVLİYA GÜZLEĞİ
HACI KAZAN YAYLASI
HACIBEL OBASI
HACIDERE OBASI
HİMMETLİ YAYLASI
KÂBE SUYU YAYLASI
MAŞAT OBASI
MUHACİR YAYLASI
ŞEHİT ALANI OBASI
ŞEHİTLER OBASI
ŞEYH YAYLASI
YASLI ALAN YAYLASI

1.7. Tarihi Nitelikteki Yapı Adları veya Yapıyla İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

AHIRLI OBASI

AHURCUK YAYLASI
BALÇIKHAN YAYLASI
ÇIKRIKKAPI OBASI
ÇOBAN ÇEŞMESİ YAYLASI
ÇOMAK KONAĞI OBASI
DEĞİRMEN OBASI
KALEBOYNU YAYLASI (2) ⁴
KIZILEV YAYLASI
KONAK YAPI YAYLASI
KÜMBET OBASI
MANASTIR OBASI
MEREK BELENİ YAYLASI
MEREK GÖZÜ YAYLASI
PAŞAKONAĞI YAYLASI
TAHTA KÖPRÜ YAYLASI
YANIK MEREK YAYLASI

1.8. Kültürel ve Milli Anlamda Önemi Olan Kavramlar ile Oluşturulan Yer Adları

BEYALANI YAYLASI
BEYYURDU YAYLASI
EMANET YAYLASI
KIRKBELER OBASI
KIRKGÖZ YAYLASI
KIRKHARMAN YAYLASI
KIRKPINAR YAYLASI

⁴ Parantez içinde verilen sayılar yer adlarının Giresun ilinde farklı yerlerde kullanıldığını göstermektedir.

OZAN YAYLASI

1.9. Renk Adları ile Oluşturulan Yer Adları

AĞCALI OBASI
AKKAYA YAYLASI
AKKAYA YAYLASI
AKKAYALI YAYLASI
AKYOMA YAYLASI
ALAAT YAYLASI
ALACAİNEK YAYLASI
ALADERE OBASI
ÇAKIRLI YAYLASI
GÖKTEPE OBASI
GÖKTEPE YAYLASI
KARABURUN YAYLASI
KARACAÖREN YAYLASI
KARADIKMEN YAYLASI
KARAGERİŞ YAYLASI
KARAKOÇ YAYLASI
KARAOVACIK YAYLASI
KARAPINAR YAYLASI (2)
KARAŞENSE YAYLASI
KARATAŞ OBASI
KARATEPE OBASI
KIZILCASU OBASI
KIZILCASU YAYLASI

KIZILOLUK OBASI
SARIALAN YAYLASI
SARIÇİÇEK OBASI
SARIÇİÇEK YAYLASI
SARITAŞ YAYLASI
SARIYAR YAYLASI

1.10. Bölgede Bulunan veya Maddi ve Sosyal Anlamda Önemi Bulunan Maden Adları ile Oluşturulan Yerleşim Yeri Adları

DEMİR OBASI
GÜMÜŞ OLUK YAYLASI
GÜMÜŞLÜK YAYLASI
POLAT YAYLASI

1.11. Boy, Oymak, Aşiret ve Soy Adları ile Oluşturulan Yer Adları

ALABAŞOĞULLARI YAYLASI
AVŞAR YAYLASI
İBİLOĞLU OBASI
KABAALİ YAYLASI
KARAMEHMET YAYLASI
KELLER YAYLASI
OĞUZ OBASI YAYLASI
TAKIROĞLU YAYLASI
YÖRÜK YAYLASI

1.12. Tabiat, Tabiat Olayları ve Gökbilimi ile İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

AY TEPESİ OBASI

EĞRİKAR YAYLASI
KURAK OBASI
SISDAĞI YAYLASI
SOĞUK OBASI
YAĞMURCA YAYLASI

1.13. Çiçekler ve Yabani Otlarla İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

BALDIRAN YAYLASI
BALDIRANLI OBASI
ÇİÇEKALAN MEREKLERİ
ÇİMENLER YAYLASI
DEVEHARI YAYLASI
DİKENCE OBASI
GÜLLEN OBASI
PEZİK YAYLASI
SIRGANCIK YAYLASI
SIRGANLI OBASI
SIRGANLI YAYLASI
YAPRAKLI YAYLASI
YİVDİNLİYALAK GÜZLEGİ

1.14. Meyveler ve Sebzelerle İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ARMUTLUK YAYLASI
BİBERCİ OBASI
BÖĞÜRTLEN OBASI
ELMALI YAYLASI

ERİK DERESİ YAYLASI
ERİK OBASI
FINDIKLI YAYLASI (2)
KİRAZ ÇUKURU GÜZLEĞİ
KUŞBURNU YAYLASI
SARIMSAKLI GÜZLEĞİ
TAFLANCIK YAYLASI
TAFLANTEPE YAYLASI

1.15. Ağaç ve Ağaçlarla İlgili Adlardan Oluşturulan Yer Adları

ÇAMAĞZI YAYLASI
ÇAMBAŞI YAYLASI
ÇAMLIK YAYLASI
ÇATALÇAM YAYLASI
KISAPÜR YAYLASI
KÜTÜKLÜYURT YAYLASI
MEŞELİ GÜZLEĞİ
ORMAN OBASI
TEKÇAM OBASI
TEREK OBASI (2)

1.16. Tarım Ürünleri veya Tarımla İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ARPAKERTİL YAYLASI
AŞLAMA YAYLASI
EKİNLİK OBASI
HARMANKAYA YAYLASI

KETENÇUKUR YAYLASI

1.17. Evcil-Yabani Hayvan Adları veya Hayvancılıkla İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ASLANYURDU YAYLASI
ATALAN OBASI
AYIALAN OBASI
AYICIYURDU OBASI
AYILIK OBASI
BALIK OBASI
BOZAT OBASI
DOMUZ ALANI YAYLASI
GEYİKÇİ OBASI
İSPİR YATAĞI OBASI
KAYALI KURT YAYLASI
KEÇİKAYA OBASI
KOÇKAYA YAYLASI
KOÇKAYASI OBASI
KOÇKAYASI YAYLASI
KOYUNALANI YAYLASI
KÖM OBASI
KURTKAYA YAYLASI
KURTLAR OBASI
KUŞTULU YAYLASI
KUZU ALANI OBASI
NALTAŞI YAYLASI
SAMANLIK YAYLASI

SIĞIR EĞREĞİ OBASI
TAŞAĞIL YAYLASI
TEPE TUZLAK YAYLASI
TURNAOVA YAYLASI
TUZLAK YAYLASI
YILANLICA YAYLASI

1.18. Coğrafi Terimler ve Yörenin Coğrafi Özellikleri ile İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ADABÜK YAYLASI
ALÇAKBEL YAYLASI
ALÇAKBEL YAYLASI
AŞAĞIBELEN YAYLASI
BEL OBASI
BOĞAZ OBASI
BOĞAZOBA YAYLASI
BOĞAZYURT OBASI
ÇATAK ÇAYIR YAYLASI
DAĞ GÜZLEĞİ
DİKMEN YAYLASI
DUMAN OBASI
EĞRİBEL YAYLASI
İNCEBEL YAYLASI
KAYA BOĞAZI GÜZLEĞİ
KIR YAYLASI
KIRAN YAYLASI
KIRAN YAYLASI

KIRANLIYAYLASI
KORU BOĞAZI YAYLASI
SARP OBASI
SARPYURT YAYLASI
TAŞ OBA (2)
TAŞBAŞI YAYLASI
TAŞÇILI YAYLASI
TAŞOBA YAYLASI

1.19. Olumsuz Anlam İfade Eden Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ELİKESİK YAYLASI

1.20. Güzel Anlam İfade Eden, İnsanların Hoşuna Giden veya Soyut Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

BAHÇECİK YAYLASI
BOYUNCUK OBASI
DÖLLEK OBASI
ELEMEĞİ YAYLASI
EVLİCEK YAYLASI
GÜZELLER YAYLASI
HAKÇUVAZ YAYLASI
HİMMETLİ YAYLASI
HİRBİRLİK YAYLASI
İKİZCE YAYLASI
İKİZLER OBASI

1.21. Su ve Su ile İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ACISU YAYLASI
BİLOLUK YAYLASI
BULARI YAYLASI
DERE OBASI
DERE YATAK OBASI
DERE YAYLASI
DERELİ YAYLASI
DEREOBA YAYLASI
DEREYURT OBASI
DOKUZGÖZ YAYLASI
ECEDERE YAYLASI
ERKEKSU YAYLASI
GAVUR DERESİ YAYLASI
GÖL YUVASI YAYLASI
GÖLKIRAN OBASI
GÖLLEN OBASI
GÖLYANI OBASI
GÖLYANI OBASI
GÜRBULAK YAYLASI
KANLIPINAR OBASI
KURBANPINAR YAYLASI
OLUCAK YAYLASI
OLUK OBASI
PAZARSUYU YAYLASI
PINARLI YAYLASI

SAZ OBASI
SAZALAN YAYLASI
SAZBAŞI YAYLASI
SOĞUKOLUK YAYLASI
SOĞUKPINAR OBASI
SULAK OBASI
SULAK YAYLASI
SULUDÜZ OBASI
SULUYURT YAYLASI
SUSUZ OBASI
TAMDERE YAYLASI
YEDİGÖZ YAYLASI

1.22. Şekil, Biçim, En, Boy Bildiren Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ALAN YAYLASI (2)
ALANCIK YAYLASI
ALANOBA YAYLASI
BÜYÜK DÖNGERİ OBASI
BÜYÜKÇAL YAYLASI
BÜYÜKDÜZ OBASI
ÇATALTAŞ YAYLASI
ÇEĞERÇUKUR OBASI
ÇUKUR GÜZLEĞİ
ÇUKUR OBA (2)
ÇUKUR YAYLASI (2)
DÜZOBA YAYLASI (2)

EĞRİKAYA YAYLASI
KABAKKAYA YAYLASI
KABATAŞ OBASI
KAYABAŞI YAYLASI (3)
KÜÇÜK BELTARLA GÜZLEĞİ
KÜÇÜK GÖBEL OBASI
KÜÇÜK GÖBEL YAYLASI
SAPAK OBASI
UFAK YAYLASI
UZUN ALAN YAYLASI
UZUNLUK YAYLASI
VİRAN YAYLASI
YENİ OBA

1.23. Mahalli Sözcükler ile Oluşturulan Yer Adları

BAŞÇALAK YAYLASI
CINBIRTLIK GÜZLEĞİ
ÇAĞMAN OBASI
ÇAĞMANLI OBASI
ÇAKRAK YAYLASI
ÇALIK OBASI YAYLASI
ÇALISA OBA YAYLASI
ÇEKÜM OBASI
DARABUL YAYLASI
DENZA YAYLASI
DEŞTEMİR YAYLASI

DOMAÇ YAYLASI
DONA YAYLASI
DÜMDÜM YAYLASI
EĞERLİK YAYLASI
EVLEK YATAĞI OBASI
EZELTERELİK OBASI
GALALA OBASI
GAMAR OBASI
GAMAR OBASI
GÖBEL YAYLASI
GÖBELİ YAYLASI
GÖKÇETENE YAYLASI
HAPAN YAYLASI
HARAVA OBASI
HOMURLU OBASI
HOZMAN BULARI OBASI
HOZMAN BULARI YAYLASI
İYNERİŞ YAYLASI
KARIK OBASI
KAVRAZ YAYLASI
KELİK GÜZLEĞİ
KENGER YAYLASI
KESEK GÜZLEĞİ
KEYMENİ GÜZLEĞİ
KİSECİK YAYLASI

KODACIK YAYLASI
KODAL YAYLASI

1.24. Akrabalık Adları ile Oluşturulan Yer Adları

DAYIOĞLU YAYLASI
HANIMIN YAYLASI

1.25. Araç-Gereç, Giyim-Kuşam, Eşya Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BARDAKALAN OBASI
DÜĞMELİ YAYLASI
EĞRİÇARIK YAYLASI
SEMER OBASI

1.26. Yer-Yön Konumu Bildiren Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

ORTA OBA YAYLASI
ORTA YAYLASI
ORTAYURT OBASI
YUKARI BELEN YAYLASI

1.27. Yerleşim Birimi (Orun) ile İlgili Adlar ile Oluşturulan Yer Adları

GÖZKÖY YAYLASI
KÖYYERİ YAYLASI

1.28. Sayı Adları ile Oluşturulan Yer Adları

BEŞTAŞI YAYLASI

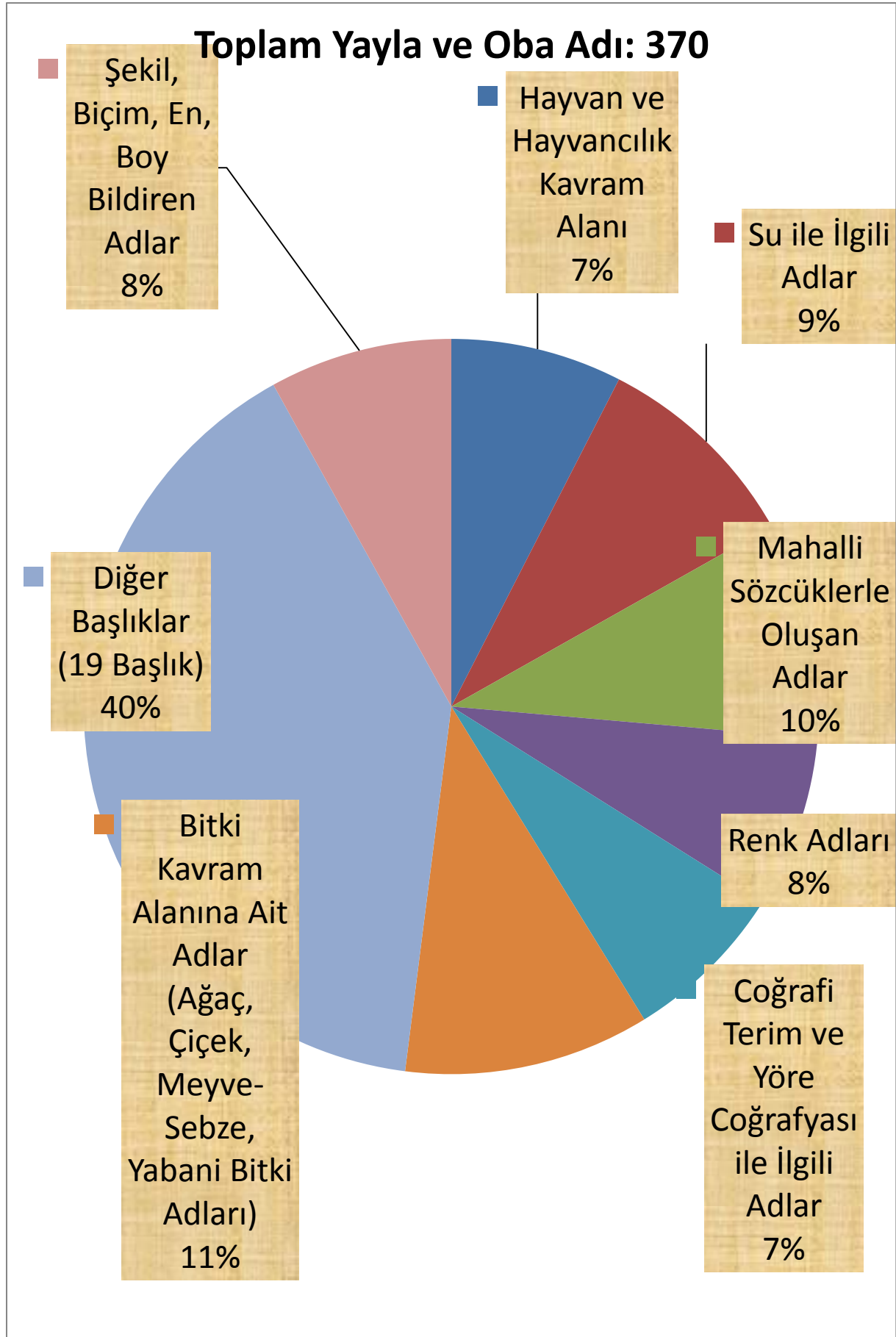
SONUÇ

Hangi milletten olursa olsun insanoğlu içerisinde yetişmiş olduğu kültürel pencereden dış dünyaya bakar ve dünyayı bu bakış açısı ile anlamlandırmaya çalışır. O kültürel pencerede düşünür, yaşar ve hayal kurar. Günümüzde evrensel kültürün karşısında milli kültür hâlâ büyük bir güçle ayakta durmaktadır. Milletler bu kültürel pencereden yaşadıkları coğrafyaya bakarlar ve kendi dilleri ile yaşadıkları, savaşarak vatan edindikleri bu yaşam alanlarını ifade yoluna giderler. Anadolu coğrafyası özelinde bakıldığında Türklerin Anadolu'nun her yanını Türkçenin ve öz kültürlerinin doğurmuş olduğu duyuş ve düşünüş ile adlandırdıkları anlaşılmaktadır (Durna 2013: 2).

Türk ad verme geleneğinin en büyük yansımaları yer adlarında yaşamaktadır. Yer adlarının kaynakları ile ilgili bilimsel çalışmalar; bir yerleşmenin coğrafyası, tarihi, sosyoekonomik ve kültürel özelliklerinin o yerleşmenin adlandırılmasındaki yansımalarını ortaya koyabilmektedir. Yer adları belirlenirken coğrafi faktörlerin yanı sıra tarihi, sosyoekonomik ve kültürel faktörlerin etkisi de çok barizdir. Giresun ilindeki genel yer adlandırmalarında da bu etki görülmektedir (Tekin ve Cantürk 2017). Araştırmalardan anlaşıldığı üzere coğrafi adlandırmalarda hiçbir zaman sebepsiz ve gelişmiş güzel isim verilmemektedir.

Bilindiği üzere yer adı bilimi; başta tarih, coğrafya, kültür, etnoloji, sosyoloji, dilcilik olmak üzere birçok bilim alanı açısından önemli bir saha konumundadır. Konunun, ülkemiz yer ve yerleşme adlarının bu toprakların Türkleşme sürecini açıklayan en iyi kanıtlardan biri olduğu göz önüne alınırsa, yer adı biliminin önemi daha iyi anlaşılacaktır (Albayrak, 2004: 9). Yer adı incelemeleri ile elde edilen veriler ile türü, anlamı ve yapısı çözülemeyen yer adlarının çözümü konusunda çalışmalar yapılabilir. Giresun yöresi yayla ve oba adlarının verilisindeki genel eğilimler-tercihler grafiksel olarak aşağıdaki biçimdedir.

İncelemelerimize göre bölgedeki yayla-oba yer adlarının oluşumları Türk kültür bakiyelerinin etkisindedir diyebiliriz. İncelememizin leksik-semantik sınıflandırma kısmında Giresun ilindeki yayla-obalara ait 370 adet yer adı incelenmiş olup verilerimiz bunlar üzerinden oluşturulmuştur. Bölgedeki birçok yer adının Türkçe olarak verildiği ve Türk ad verme geleneğinde görülen bazı özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Örnek olarak; Karadeniz bölgesinde çetin coğrafi şartlar ile olan mücadelenin yansıması olarak bu coğrafi özelliklerin yer adlarında da belirgin sayıda bulunması söylenebilir. Birçok yer adında “bel, belen, kıran, dikmen, boğaz, sarp” gibi coğrafi şekillerle ilgili adların yer aldığı görülmektedir. Coğrafya ile olan mücadelenin üst düzeyde olduğu bir bölgede insanlar doğal olarak coğrafyayı tanımlayan, betimleyen ya da yer-yön tarif eden adlara öncelik tanımışlardır diyebiliriz.

Başlıklar arasındaki sayısal oranlara baktığımızda *bitki kavram alanına* ait adların tercih edildiği yer adlarının ilk sırayı aldığı görülmektedir. Türk yer adlarında bolca görülen bu örneğin Giresun yayla-oba yer adlarında da çok sayıda tercih edildiği tespit edilmiştir. Yine Türk yer adlandırma sisteminde en çok tercih edilen unsurlardan olan *renk (Acaroğlu 2006), su (Yıldırım 2015) ve hayvanlar* ile ilgili adlandırmaların Giresun ili yayla-oba adlarında da bolca bulunduğu görülmüştür.

Anadolu’daki bazı yer adlarında Türkçenin tarihi dönemlerine ya da ağız özelliklerine ait unsurlar bulunabilmektedir. Günümüzde standart Türkçede kullanılmayan ya da sadece ağızlarda bulunabilen bazı sözcükler yer adlarında yaşamaktadır. Türk dilinin en önemli kaynaklarından olan ağız söz varlıklarının da Giresun ili yayla-oba adlarında çok sayıda bulunduğu söylenebilecek bir diğer sonuçtur. “*Çeküm* (Çam ve armut ağaçlarının dallarında görülen parazit ökse otu.), *Çağman* (Çağlayan.), *Evlek* (Bir mantar çeşidi.), *Karık* (Bağ ve bahçelerde sebze ekmek için ayrılan bölümler.), *Kesek* (1. Kısa çubuk. 2. Küçük odun ve çalı parçaları. 3.Kuru toprak parçası.) (Tekin ve Cantürk 2018)” gibi örneklerde Giresun ağızlarına ait söz varlıklarının yer adlarına yansıdığı görülmüştür.

Genel olarak bakıldığında yer adları çoğunlukla yaşanmışlıkların ürünleridir. Yer adları; ortak zaferlerin ve mutlulukların, ortak acıların ve yenilgilerin, unutulmaz olayların izlerini taşırlar. Türk yer adlarında kimi zaman toplum için unutulmaz bir şahsiyeti, kimi zaman unutulmaz bir olayı kimi zaman da Türk kültüründe kutsal olan bir varlığı bulmak mümkündür. Giresun yayla-oba adlarında bol örnekleri bulunan “Aliusta Yaylası, Köroğlu Yaylası, Alibey Obası, Bayhasan Yaylası, Hamzabey Yaylası, Bahattin Yaylası, Veysel Yaylası, Talip Obası, Mahmut Çayırı Yaylası, Uzunali Obası” gibi yer adlarında yöre halkı için önemli şahsiyetlerin adları bulunmaktadır. Bu gibi örnekler Giresun yer adlarında çok sayıda mevcuttur. Yayla ve obalardaki yer adlandırmalarına bakıldığında tercih-eğilimlere göre olan adlandırmalarda kişi adları ile soy, boy, oymak, aşiret adlarının çok sayıda tercih edildiği görülmektedir.

Yer adları konusunda en yaygın görülen tutumlardan biri de ana vatan olarak tanımlanan mekânlardaki yer adlarının göçler sonucunda yeni yerleşilen mekânlardaki yerlere verilmesidir. Bu yöntem ile toplumlar yer adları üzerinden kökleri ile bağlantı kurmakta geçmişleri ile bugünlerini adlar üzerinden birleştirmektedirler

(Gülbetekin 2017: 104). Çalışmamızda tespit edilen birçok yer adının Anadolu'da ve Türk dünyasında da benzer ya da aynı biçimde kullanıldığı araştırmalardan anlaşılmaktadır. Giresun ilindeki yayla-oba adları Anadolu'da aynı veya benzer biçimde birçok bölgede kullanılmaktadır. Bazı yer adlarının ise farklı bölgelerde yaygın biçimde kullanıldığı görülmüştür. Örneğin Türk adlandırma sisteminde yaygın kullanılan ve Türk kültüründe de önemi bulunan, "Koç, Koyun, Çam, Çukur, Kaya, Kurt, Taş, Dere, Sarı, Kara, Ak" gibi adlar Giresun ilindeki yayla-oba adlarında birden fazla sayıda bulunmaktadır.

Yer adları içinde farklı bir öneme sahip olan yayla adlarının Giresun ilinden elde ettiğimiz veriler özelinde de önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Giresun ilinde tanınmış olan ve turizm anlamında önde gelen büyük yaylaların adlarının neredeyse tamamına yakınının Türkçe etkisi ile oluştuğu anlaşılmaktadır. Bunlardan "Kümbet, Kulakkaya, Buları, Karaovacak, Bektaş, Gölyanı, Sisdağı, Tamdere, Paşakonağı" yaylalarının adlarının oluşumunda tamamen Türkçe unsurlar yer almıştır. Buna göre baktığımızda büyük yayla adlarının oluşumunda Türkçe unsurların yer aldığı görülmüştür. Yayla adlandırmalarının tarihi süreçlerinin daha eski olduğu ve bu adlandırma tercihlerinde etnik yapının daha etkili olduğu göz önüne alındığında Giresun yayla-obalarının yüzyıllardır süregelen bir Türk ve Türkçe etkisi altında olduğu kolaylıkla söylenebilir. Burada bahsedilen yayla isimlerinin birçoğunun çok önceki dönemlerden beri var olduğu ve sonradan değişmiş yayla adları olmadığını söylemek de yerinde olacaktır. Yayla ve özellikle oba adları resmi kaynaklardan ziyade halk hafızasında yer alan adlardır ve devlet eliyle değişim yaşamış yer adları kategorisinde değillerdir.

Sonuç olarak bakıldığında yer adları; halkların millî ve manevî servetleri olmalarının yanı sıra sahip oldukları toprakların da tapu senetleri gibidir. Toplumların kullandığı ortak unsur olarak yer adları birleştirici bir rol üstlenirler ve yurt tutulan yerlerin sahiplenilmesi bakımından millet kimliğinin oluşmasına katkıda bulunurlar. Tarih ve dil bakiyeleri milletlerin mevcudiyetleri için en önemli unsurlardır. Çalışmamızda Türklük araştırmalarına bir katkı sağlamak amacıyla bölgedeki yayla-oba yer adları bilimsel bir yöntemle tasnif edilerek kayda geçirilmek istenmiştir. İncelemeler sonucunda bölgedeki adlandırmaların Türk tarihi, kültürü ve dili ile olan bağlantıları ortaya konulmuştur. Giresun yöresi yayla-oba adları üzerinden Türk ad verme sistemindeki genel eğilimlerin, tercihlerin bir incelemesi yapılmıştır. Burada elde edilen verilerin konu üzerinde mukayeseli çalışmalar yapacak olanlar için de önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Türk dili açısından önemli verileri içinde barındıran yer adı çalışmaları arttıkça dil bilimsel yeni bilgilere ulaşabileceğimiz de anlaşılmaktadır. Yer adlarının bahsedilen özellikleri ve önemi göz önüne alındığında bu çalışmaların devam ederek Giresun ili genelinde tüm bölgeler için yapılması ve bölge yer adlarının bilimsel ölçütlerle tasnif edilmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Acaroğlu, M. Türker (2006). *Balkanlarda Türkçe Yer Adları Kılavuzu*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Aksan, Doğan (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim (3. Cilt)*. Ankara: TDKY.

Albayrak, Osman (2011). *Ordu İlinin Resmi Kaynaklardaki Yer Adları Üzerine İncelemeler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Albayrak, Recep (2004). *Toponim Teknikleri ve Kafkasya-Borçalı Yer Adları*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Aydın, Erhan (2016). *Eski Türk Yer Adları*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık.

Durna, Murat (2013). *Yozgat Yer Adları Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Giresun İli Tabiat Turizmi Master Planı (2016-2019)

Gülbetekin, Murat. (2017). *Mekanın Hafızası Yer Adları*. Ankara: Hitabevi Yayınları.

Gündüz Önal, Aysun. (2012). *Alanya'nın Yer Adları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts

Sakaoğlu, Saim (2001). *Türk Ad Bilimi I Giriş*, Ankara: TDKY.

Şahin, İbrahim (2007). "Türkçe Yer Adlarının Yapısı Üzerine". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 32: 1-14.

Şahin, İbrahim (2011). "Yeradibilimi Araştırmalarında Mikrotoponiminin Yeri, Önemi ve Araştırma Yöntemi: Tırnak Köyü (İçel / Gülnar) Örneği". *Turkish Studies* 6 (1): 1807-1830.

Şahin, İbrahim (2015). "Türkiye Yeradibiliminde Leksik-Semantik Sınıflandırma Meselesi". *Avrasya Terim Dergisi* 3 (1): 10-21.

Şahin, İbrahim (2016). *Adbilim*. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tekin, Feridun (1998). "Giresun Ağızlarının Anadolu Ağızları İçindeki Yeri". *Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri*, 30-31 Mayıs 1998 (s. 267-275). İstanbul: Giresun Belediyesi Kültür Yayınları.

Tekin, Feridun ve Cantürk, Samet (2017). Giresun İli Merkez Yer Adları Üzerine Bir İnceleme". *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* 60: 97-120.

Tekin, Feridun ve Cantürk, Samet. (2018). *Giresun ve Yöresi Ağız Sözlüğü*. İstanbul: Arı Sanat Yayınları.

Tellioğlu, İbrahim (2007). "Doğu Karadeniz Bölgesinin Türk Yurdu Haline Gelmesi Hakkında Bir Değerlendirme". *Turkish Studies* 2 (2): 654-664.

Türkiye'de Halk Ağızından Derleme Sözlüğü, TDK, C. I-VI, Ankara, 2009.

Ünlü, Ekrem (2016). *Harşit Vadisi Tarih ve Kültür Yazıları*. İstanbul: Arı Sanat Yayınları.

Yıldırım, Kürşad (2015). *Doğu Türkistan'ın Yer Adları*. İstanbul: Kesit Yayınları.

